

Interní předpis č. 11/2018/GAČR

Etický kodex pro řešitele projektů Grantové agentury České republiky

Preambule

Účelem tohoto etického kodexu je stanovit základní pravidla chování řešitelů projektů při výkonu jejich činnosti související s veřejnými soutěžemi ve výzkumu, vývoji a inovacích podporované Grantovou agenturou České republiky, a to v souladu se zákonem č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů (dále jen jako „Zákon“), a vymezit, a současně i podporovat, žádoucí standardy chování ve vztahu k veřejnosti, spolupracovníkům a hodnotitelům grantových projektů.

Vědecká práce se opírá o základní principy, které jsou společné všem vědeckým disciplínám ve všech zemích. Nade všemi stojí poctivost, čestnost vůči sobě samému i vůči druhým. Současně je etickou normou a základem pravidel vědecké profesionality, tj. korektní vědecké činnosti, lišících se obor od oboru.

Základními etickými zásadami výzkumu, které má každý řešitel ctít, a vytvářet tak základ pro vybudování a udržení důvěry ve vědu a výzkum, jsou svoboda výzkumu a odpovědnost, respektování názorové plurality a tolerance, respektování lidské důstojnosti a autonomie při výzkumu, transparentnost, solidarita a spolupráce ve výzkumu, prospěšnost.

Výkon své činnosti provádí řešitel na vysoké úrovni, s nejvyšší mírou slušnosti a porozumění dle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Je nezpochybnitelné, že nic nemůže nahradit vlastní vnitřní motivaci a zodpovědnost každého řešitele projektu a že tento etický kodex představuje jen minimální standardy eticky zodpovědného jednání.

Definice pojmů:

Řešitel projektu je dle ustanovení § 9 odst. 1 písm. e) Zákona osoba, která je příjemci dotace odpovědná za odbornou úroveň projektu.

1. Obecné zásady

Řešitel projektu:

- a) řídí se ve své práci základními etickými principy, zásadami uvedenými v tomto kodexu a platnou legislativou;

- b) přijímá odpovědnost za preciznost a objektivitu jím prováděného výzkumu (včetně studia a rešerše literatury, navrhování a provádění experimentů, pozorování a publikování získaných výsledků) na základě svých odborných znalostí;
- c) věnuje se prováděnému výzkumu s plným pracovním i osobním nasazením;
- d) vyžaduje od svých spolupracovníků takové chování, které je v souladu se zásadami uvedenými v tomto kodexu;
- e) neobhájí a nekryje chování, které je v rozporu se zásadami uvedenými v tomto kodexu, a to ani poukazováním na nutnou poslušnost či loajalitu;
- f) považuje vědu a výzkum za integrální součást kultury a základ inovací a hájí je proti jejich možnému zpochybňování;
- g) vystupuje proti neetickému a nevhodnému užití vědeckých poznatků;
- h) rozšiřuje a prohlubuje své znalosti a usiluje o zlepšení svých odborných schopností;
- i) zachovává kritický postoj k vlastním poznatkům a výsledkům, i k výsledkům svých spolupracovníků, a je přístupný diskusi a věcným argumentům;
- j) obhájí svobodu vědeckého myšlení, vyjadřování, výměny názorů a informací;
- k) odmítá užívání nevědeckých přístupů a rasistických, diskriminačních, nacionalistických a politických hledisek ve vědě;
- l) dodržuje principy nestrannosti a nezávislosti na ideologických a politických tlacích a na zájmech nátlakových skupin, nepodílí se na korupci ve všech jejich formách, včetně vydírání a úplatkářství;
- m) uznává a sám ve vědecké obci šíří zásady spolehlivé a důvěryhodné vědecké práce a odmítá jakoukoli vědeckou nepoctivost a porušení zásad uvedených v tomto kodexu;
- n) nepoužívá vědecké a vědecko-pedagogické tituly, k jejichž získání předložil nebo použil podklady, které prokazatelně získal v rozporu s etickými zásadami;
- o) neváhá oznámit příslušným autoritám prohrěšky proti etice ve vědecko-výzkumné práci, pokud o nich má povědomí;
- p) zachází se svěřenými daty, výsledky výzkumu a vývoje, osobními údaji a dalšími důvěrnými informacemi, vždy tak, aby minimalizoval možnosti jejich zneužití, dbá jejich ochrany v souladu s právními předpisy České republiky a zachovává mlčenlivost o všech těchto skutečnostech s tím, že znalost těchto skutečností nezneužije ani nevyužije ve svůj prospěch či prospěch jiných osob.

2. Zásady výzkumné práce

Řešitel projektu:

- a) zaměřuje svůj výzkum na rozšíření hranic vědeckého poznání a dbá, aby jeho prakticky využitelné výsledky sloužily ku prospěchu společnosti;
- b) provádí výzkum tak, aby neohrozil společnost, životní prostředí či kulturní hodnoty;
- c) při získávání, výběru a hodnocení dat vychází z obecných zásad zakotvených v čl. 1 tohoto kodexu při současném respektování specifik své disciplíny;
- d) odpovídá za přesnost a objektivitu jím prováděného výzkumu, při výzkumu není předpojatý a uvědomuje si meze použitých metod zkoumání, za jejichž přiměřenou volbu odpovídá;

- e) dělí se o výsledky výzkumu s ostatními členy řešitelského týmu;
- f) při řešení projektu se snaží naplnit parametry návrhu projektu, zejména počet zapojených studentů, deklarovanou zahraniční spolupráci, deklarované výsledky projektu apod.
- g) při zveřejňování poznatků a výsledků k určitému problému odpovídá za jejich úplnost a ověřitelnost, interpretuje je nezkresleně a nezamlčuje nehodící se údaje;
- h) po zveřejnění uchovává primární data a dokumentaci všech podstatných výsledků po dobu obvyklou v příslušné disciplíně, pokud tomu nebrání jiné závazky či obecně závazné právní předpisy;
- i) odpovídá za účelné a efektivní využívání prostředků na výzkum, finančních a personálních zdrojů, a neduplikuje výzkum provedený jinde, pokud není potřebný k ověření, doplnění či porovnání výsledků;
- j) předává výsledky svého výzkumu nepodléhající utajení odborné veřejnosti a širokou veřejnost s nimi uvážlivě seznamuje až po jejich zveřejnění v odborném tisku, nezveřejňuje předběžné závěry či nepodložené úvahy, zavádějící informace, domněnky apod.

3. Zásady chování ke spolupracovníkům a studentům

Řešitel projektu:

- a) vybírá studenty a spolupracovníky ve výzkumu na základě objektivního zhodnocení jejich intelektuálních, odborných, mravních a osobnostních charakteristik;
- b) vede-li výzkumný tým, dbá na korektnost a otevřenost ve vzájemné komunikaci a vystřihá se neodůvodněně autokratických metod řízení;
- c) posuzuje své studenty a spolupracovníky na základě dosažených výsledků a chová se k nim spravedlivě, nediskriminačně a bez náznaku jakékoliv formy šikany; nevyžaduje od nich činnosti, které patří k jeho vlastním povinnostem, a neklade na ně požadavky nepřiměřené jejich schopnostem a možnostem;
- d) předává slovem i osobním příkladem své znalosti, dovednosti a zásady dobrého chování ve vědě svým studentům a spolupracovníkům;
- e) věnuje se výuce svých studentů, rozvíjí jejich nezávislé, kritické myšlení a zodpovědný přístup k práci a respektuje jejich právo na svobodné vyjádření názorů na výzkum;
- f) podporuje kvalifikační růst studentů a podřízených výzkumných pracovníků i jejich badatelskou a publikační aktivitu a mezinárodní kontakty a uvádí je mezi autory publikace, pokud k jejímu vzniku tvořivě přispěli;
- g) nepodporuje, nezatajuje a vyvozuje důsledky z případného neetického chování svých studentů a spolupracovníků.

4. Řešitel projektu jako autor nebo spoluautor publikace

Řešitel projektu:

- a) může být uveden jako autor nebo spoluautor publikace, pokud tvůrčím způsobem přispěl k jejímu vzniku, např. k návrhu studií a pokusů a k jejich provedení, k analýze, interpretaci, teoretickému zpracování či modelování dat nebo k sepsání publikace, a pokud se spoluautorstvím souhlasí;

- b) dodržuje etická pravidla související s respektováním duševního vlastnictví jiných autorů, zejména odmítá podvod, podvrh, plagiátorství, auto-plagiátorství (opětovné publikování podstatných částí vlastní dřívější publikace, včetně překladů, bez řádného citování originálu), falšování, zkreslování, zneužívání a zcizení výsledků, zadržování výsledků v případě výzkumu a vývoje, a to v kterékoliv jeho fázi procesu od záměru až ke zveřejnění výsledků;
- c) při každém citování jiných autorů uvede odkaz na příslušný informační zdroj, přitom při shrnutí poznatků jiného autora vyjádří původní myšlenky v dobré víře a bez vědomého zkreslení;
- d) čerpá-li ze svého vlastního dřívějšího díla, odkazuje na něj jako na příslušný informační zdroj a řádně jej cituje, přičemž se vyhýbá nadměrnému účelovému odkazování na své vlastní práce;
- e) cituje i podstatné práce, které nepotvrzují jeho domněnky a interpretace výsledků;
- f) objeví-li významnou chybu ve svých publikovaných údajích, provede odpovídající kroky k nápravě chyb v publikaci, jako například vytisknutí errata nebo jiné opravy, stažení publikace nebo jiné náležité kroky;
- g) zbytečně nevytváří nadbytečné publikace a nedělí výsledky výzkumu do více publikací na úkor jejich kvality, píše přehledně, jasně a stručně, nepoužívá vulgarismy a neuráží jiné osoby;
- h) nepublikuje eticky pochybným způsobem a nevyužívá eticky pochybných publikačních platforem;
- i) publikuje s cílem předat výsledky a poznatky odborné veřejnosti, ne pouze za účelem vykazání prací jako vědeckých výstupů;
- j) nezískává citace vlastních prací cestou dohody několika autorů o vzájemných účelových citacích svých prací.

5. Závěrečná ustanovení

Každý řešitel je povinen se seznámit s tímto Etickým kodexem a je povinen jej důsledně dodržovat.

Řešitel si je vědom, že porušení Etického kodexu má dopad na Grantovou agenturu České republiky jako celek, resp. je tím hrubě porušena pověst Grantové agentury České republiky. Současně tím může dojít ke zpochybnění celého projektu, což může mít za následek ohrožení dobré pověsti Grantové agentury České republiky a vznik škody značného rozsahu.

Tento etický kodex byl schválen předsednictvem Grantové agentury České republiky dne 17. 10. 2018 a nabývá účinnosti 1. 1. 2019 a je závazný pro všechny řešitele projektů Grantové agentury České republiky.

V Praze dne 28. 11. 2018

RNDr. Alice Valkárová, DrSc.
předsedkyně GA ČR